

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHuishoudkunde

ONDER REDACTIE VAN: R. A. DIJKER, G. P. J. HOGEWEG, PROF. TH. LIMPERG JR., A. NIERHOFF EN H. R. REDER.

RUBRIEK REDACTEUREN: UIT EN VOOR DE PRAKTIJK: ABR. MEY EN JAMES POLAK; LITERATUUR: G. J. JACOBS EN J. KOSTER; BESLECHTE
GESCHILLEN: Mr. A. E. J. NYSINGH; — UIT HET BUITENLAND: JAC. H. KRAMER — EFFICIËNTIE: L. POLAK

MEDEWERKERS: TH. ANDRIES, H. J. VAN ARKEL, PROF. Mr. Dr. H. W. C. BORDEWIJK, J. P. CROIN, Mr. P. J. DAM, E. VANDIEN, TH. A. DYRBYE JR.,
W. H. ELLES, G. W. FRESE, PROF. Dr. Ir. J. GOUDRIAAN JR., Dr. W. J. HARTMANN, LEONARD JACOBS. S. KONIJN, R. KUIJPER, J. PAARDEKOOPER,
— PROF. Dr. N. J. POLAK, J. C. SPANGENBERG, J. E. SPINOSA CATTELA, J. F. STARKE, Dr. A. STERNHEIM, PROF. J. G. CH. VOLMER —

SECRETARIS DER REDACTIE - C. VERWEY | UITGEVER: J. MUUSSES - PURMEREND
TESSELSCHADESTR. 15 - AMSTERDAM, TEL. 26600 | TELEFOON 77 - GIRO No. 15062

DE COPIE VAN INGEZONDEN BIJDAGEN WORDT NIET TERUGGE-
GEVEN. - NADRUK IS GEORLOEFD. ZOO DE BRON WORDT GE-
NOEMD. - BOEKEN TER RECENSIE EN ALLE ANDERE STUKKEN
VOOR DE REDACTIE ZENDE MEN AAN DEN SECRETARIS. —

VERSCHIJNT MAANDELIJKS, BEHALVE IN DE MAAND AUGUSTUS.
ABONNEMENT PER JAAR F 10.—, FRANCO PER POST F 10.24, BUITEN-
LAND F 10.60. MEN ABONNEERT ZICH VOOR DEN GEHEELEN
JAARGANG —

INHOUD

Accountants-opleiding en examen door het Gouvernement van Nederlandsch Indië	Blz.	65
door A. Nierhoff		
Doel en wezen van de Rekeningwetenschap	"	66
door R. A. Dijker (Verslag openbare les)		
Jaarrekening van Holding Cy's en Concern Centrales	"	67
door H. ten Haven		
Iets over het verband tusschen Kostprijberekening en Boekhouding	"	70
door S. Wijnberg		
T.O.P.A. (Tentoonstelling voor Openbare en Particuliere Bedrijfsadministratie)	"	72
Efficiëntie	"	72
Red. L. Polak		
Beperking van waste bij verpakingsmateriaal — Productie-contrôle met behulp van planborden II — De Dictograph		
Uit en voor de praktijk	"	75
Red. Abr. Mey en James Polak		
Opgave No. 26 (Aideeling I) (Ontwerp Weekstaat Warenhuis) — Beoordeeling Opgave No. 24 (Antwoord op een aanstellingsschrijven als accountant eener N.V.)		
Vragenbus	"	77
Vraag No. 8: Moet de accountant het beheer in zijn controle betrekken? — Verdere opmerkingen naar aanleiding van het antwoord op Vraag 5: Mag de Dividend- en Tantième-belasting ten laste van het bedrijf worden geboekt?		
Gouvernements opleiding tot Accountant bij de Lands-countantsdiensten in Nederlandsch Indië	"	79
Examen van het Nederlandsch-Instituut van Accountants Financieele Rekenkunde	"	80

ACCOUNTANTS-OPLEIDING EN EXAMEN DOOR HET GOVERNEMENT VAN NEDERLANDSCH INDIE

In het November 1925-nummer van dit blad werd een request van accountants, werkzaam bij den Gouvernements-accountantsdienst in Nederlandsch-Indië opgenomen.

In dit request werd opgekomen tegen de plannen van het gouvernement om een cursus, alsmede een examen, voor ad-

junct-accountants en daarmee gelijk te stellen ambtenaren in te stellen. Nu deze plannen zijn uitgevoerd en in dit nummer de inhoud van het Gouvernements-Besluit met het reglement van den leergang en het examenprogramma zijn opgenomen, lijkt het ons gewenscht den genomen maatregel te bespreken.

De gedragslijn, die het gouvernement bij accountantsbenoemingen in den loop der jaren volgde, toont eenige overeenkomst met die van de Nederlandse Regeering. Vóór de invoering van de Indische oorlogswinstbelasting werd in Ned. Indië voor de gouvernementbedrijven reeds lang van de diensten van accountants gebruik gemaakt. Deze accountants hadden vrijwel allen het volledig accountantsexamen bij een der vooraanstaande accountantsverenigingen afgelegd. Toen men voor de uitvoering van de Indische oorlogswinstbelasting belastingaccountants ging aanstellen, werd voor eene benoeming als eisch gesteld het accountantsdiploma van het Nederl. Instituut v. Accountants of van den Nederl. Bond v. Accountants. Het bleek echter, dat men in Indië — wilde men over voldeende accountants de beschikking krijgen — den gestelden eisch niet kon handhaven; er werden ook personen aangesteld, die aan de gestelde voorwaarden niet konden voldoen. Voor zoover ons bekend, werd echter de laatste jaren aan den oorspronkelijk gestelden eisch weer de hand gehouden.

Enkele jaren na het ontstaan van den belastingaccountantsdienst in ons land werd een accountantsexamen bij het dienstvak der Directe Belastingen ingesteld. Zooals het examenprogramma aangeeft, beweegt dit examen zich niet op belastingterrein, maar draagt het een algemeen karakter. Eerst was het alleen bestemd voor oudere adjunct-accountants bij den dienst der directe belastingen; later mochten ook de andere adjunct-accountants er aan deelnemen. In 1923 werden aan de diploma's van Instituut en Bond de verleende rechten ontnomen. Alleen het met goed gevolg afgelegde Rijksexamen gaf daarna recht op eene benoeming. In Indië werd met ingang van 1 October 1925 niet alleen tot het instellen van een gouvernementsexamen, maar ook tot eene officiële opleiding overgegaan. Opleiding en examen zijn bestemd voor alle adjunct-accountants, dus niet speciaal voor die van den belastingaccountantsdienst. De rechten aan het Instituuts- en Bondsdiploma toegekend zijn in Indië van kracht gebleven.

Men vraagt zich af wat de aanleiding tot het Gouvernements-

Besluit is geweest. Verschillende oorzaken kunnen hiervoor worden gevonden: het gering aantal gediplomeerde accountants, dat zich aanmeldt; het streven van adjunct-accountants — gelijk zich dat in ons land heeft voorgedaan — naar een verlicht examen; het streven van de Regeering om accountants in dienst te hebben, die zich meer ambtenaar gevoelen en minder geneigd zijn den overheidsdienst te verlaten dan degenen, die het accountantsexamen bij een der vereenigingen hebben afgelegd. Opleiding en examen hebben uitsluitend betrekking op het hoofdvak accountancy; de z.g. bijvakken vallen er buiten; de met gunstig gevolg afgelegde examens bij Instituut of Bond geven hiervan vrijstelling. Tot de bijvakken wordt ook Bedrijfshuishoudkunde gerekend. Daar Bedrijfshuishoudkunde bij het Instituut tot het hoofdvak behoort, worden assistenten van het Instituut door het gouvernement bij wijze van uitzondering in de gelegenheid gesteld in dit vak examen te doen.

Men is blijkbaar van de veronderstelling uitgegaan, dat Bedrijfshuishoudkunde en Accountancy bij het Instituut als één geheel worden beschouwd. Dit is niet het geval. Bedrijfshuishoudkunde is het eerste onderdeel van het vakexamen, waarin afzonderlijk examen wordt afgelegd. Het was dus niet noodig, dat het Gouvernement voor assistenten van het Instituut voor Bedrijfshuishoudkunde eene uitzondering maakte.

De leergang accountancy duurt slechts twee jaren, hetgeen voor het tegenwoordige peil der examens accountancy beslist onvoldoende moet worden geacht. Het is duidelijk, dat de bedoeling voor zit den candidaten het moeilijke vereenigings-examen te besparen.

Het is te betreuren, dat men in Indië tot dezen maatregel is gekomen. Niet alleen, omdat het hier een verlicht examen betreft, maar omdat een accountantsexamen in Indië „überhaupt” niet op zijne plaats is. Het examen kan daar bij gebrek aan voldoende krachten niet op breede basis staan; door het te stellen in handen van enkele personen zal het een eenzijdig karakter moeten dragen. Ten slotte is het niet het belang van het land aan de gouvernementsaccountants lagere eischen te stellen dan aan de gediplomeerde public-accountants. De belastingdienst heeft voor de onderzoeken bij de groote Indische ondernemingen alleszins bekwaame accountants nodig. De organisatie van de administratie en de controle van de gouvernementsbedrijven en diensten eischen evenzeer goed onderlegde accountants; dat op dit gebied voor de gouvernementsaccountants belangrijk werk te verrichten valt, heeft ons het rapport van de commissie uit den Volksraad in zake het verslag der Rekenkamer over 1924 geleerd.

A. NIERHOFF

DOEL EN WEZEN VAN DE REKENINGWETENSCHAP

Bij de aanvaarding van zijn ambt als Lector in de Rekeningwetenschap aan de Nederlandsche Handels Hoogeschool te Rotterdam heeft den 27sten April j.l. de heer *R. A. Dijker* een openbare les gegeven, waarvan hier een beknopt verslag volgt:

De rekeningwetenschap is een wetenschappelijke techniek of methode en vormt als zoodanig een deel van het financieelwezen dat of behoort tot de Staathuishoudkunde of tot de Bedrijfshuishoudkunde al naar de soort van huishouding die gefinancierd wordt. Zij vond en zij vindt nog haar uiting in het boekhouden.

Er zijn verschillende manieren waarop men boek houdt, maar er is slechts een wijze waarbij de aantekeningen een stelsel vormen en waaraan een beginsel ten grondslag ligt. Dit is de z.g.n. „dubbele boekhouding”. Het beginsel is zeer eenvoudig en kan niet vormen een object voor een enigszins uitgebreide studie; de toepassing brengt menige moeilijkheid en

eischt veel oefening om vaardigheid in het maken en lezen van de aantekeningen te verkrijgen.

Het boekhouden is de wiskundige denkvorm van het zakenleven; zij stelt althans vast de cijfers van dien denkvorm; de rekeningwetenschap moet vaststellen welke cijfers door de boekhouding moeten worden verzameld; hoe die cijfers moeten worden verzameld en moet ten slotte zelfstandig de juistheid van de cijfers onderzoeken.

Accountancy bestaat uit:

- a. bedrijfshuishoudkunde;
- b. inrichtingsleer;
- c. controleleer.

De twee laatste vormen tezamen de Rekeningswetenschap. De inrichtingsleer kan weer worden onderverdeeld in een technisch deel, een organisatorisch deel en een bedrijfseconomisch-statistisch deel.

Het technische deel omvat de kennis van de hulpmiddelen, bij het voeren van administratiën in gebruik. Dit onderdeel mag niet worden beschouwd als een op zich zelf staand vak. Men kan de keuze van de hulpmiddelen in eene administratie niet bepalen met de kennis van de techniek dier hulpmiddelen en de administratie alleen, maar men moet daarbij in aanmerking nemen de eischen, welke de bedrijfseconomische-statistiek en vooral de controle stellen. Verwaarloozing van dit beginsel heeft meermalen tot teleurstellende resultaten geleid en met een verwijzing naar de verliezen, welke het gevolg van een verkeerde keuze waren, kan de economische beteekenis van een goed gefundeerde Inrichtingsleer gemakkelijk worden aangevoeld.

Het organisatorische deel van de Inrichtingsleer betreft in in hoofdzaak de verdeling van de werkzaamheden en bevoegdheden.

In het bedrijfseconomisch-statistische gedeelte culmineert de beteekenis van de Inrichtingsleer. De boekhouding is voor den koopman wat de statistiek is voor den economist. Bij gelijkheid is evenwel ook onderscheid; de statisticus en de econoom volgen eenzelfde denkwijze, zij spreken eenzelfde taal, ze hebben eenzelfde vakterminologie. Van den accountant en den koopman kan dit niet in alle opzichten worden gezegd. Bedacht moet worden dat de boekhouding, de bedrijfseconomische statistiek, er in de eerste plaats is, niet ten dienste van het algemeen belang of in het belang van eenige wetenschap, maar ten dienste van het bijzonder belang van den koopman, die haar ten behoeve van zijn bedrijf doet bijhouden. Dit brengt mede, dat de statistiek allereerst aan de behoeften en verlangens van de beheerders in het bedrijf zal moeten voldoen.

De statistiek zal zich hebben aan te sluiten aan den gedachten gang welke aan het verrichten van de handelingen bij den koopman ten grondslag heeft gelegen en moeten aantonen:

- a. de overeenstemming of het verschil van het bij het verrichten van de handeling verwachte resultaat, met het bereikte resultaat en in details de oorzaken van het verschil;
- b. in het totaal resultaat van de onderneming de grondfouten, welke bij het opstellen van de verwachting (begroting) zijn gemaakt.

De boekhouding moet de begroting van den koopman volgen, ook al is die begroting in haar samenstelling onjuist. De onjuistheden in het systeem van begrooten moet zij afzonderlijk aangeven. Op deze wijze blijft een vergelijking van de werkelijke uitkomsten met hetgeen werd verwacht (begroot) bewaard en worden de afwijkingen separaat door de boekhouding aangegeven.

De begroting in het bedrijf is ten behoeve van de boekhouding te lang verwaarloosd. Ze moet worden getrokken binnen de verantwoording van het beheer. Wil zij volledig zijn dan moet zij bestaan uit drie onderdeelen:

- a. de begroting van baten en lasten;